

Mezopotamya'da Sporun Mitolojik Yönü ve Günümüze Yansımaları “Mythological Aspects of Sports in Mesopotamia and Its Reflections on Today”

Erol DOĞAN¹ & Osman İMAMOĞLU²

DERLEME

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 3 Mayıs 2024

Kabul Tarihi: 5 Haziran 2024

Online Yayın Tarihi: 30 Ağustos 2024

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliasr.61>

Yazarlarla İletişim

1- (Sorumlu Yazar) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Samsun, TÜRKİYE.

e-mail: erol.dogan@omu.edu.tr

<https://orcid.org/0009-0008-6352-0501>

2- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Samsun, TÜRKİYE.

e-mail: osmani@omu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6671-6042>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluştan maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırdığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Doğan, E. & İmamoğlu, O. (2024). Mezopotamya'da Sporun Mitolojik Yönü ve Günümüze Yansımaları, *Anatolia Sport Research*, 5(2):49-63.

Copyright © 2024 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı Antik Mezopotamya'da sporun mitolojik yönü ve bu mitolojilerin sporla birlikte günümüze yansımalarının araştırılmasıdır.

Materyal ve Metod: Bu çalışmada, Mezopotamya mitolojisinin spor üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin günümüze yansımalarını incelemek amacıyla kapsamlı bir literatür tarama yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Mitolojik kahraman ve yaratıklar, hızları, güçleri, yenilmezlikleri kısaca insanüstü özellikleriyle spor arenalarında etkili olmuştur. Günümüz sosyal hayatında tüm eski dinlerin antik tanrı ve tanrıçalarına sanki hâlâ tapınılıyormuşçasına çok sayıda gönderme vardır. Mezopotamya tanrı ve tanrıçalarından özellikle İhtar'a spor dünyasında çokça değinilirken, Hıristiyan takımları, İslam'ın ve Hıristiyanlığın vazgeçtiği pagan tanrılar olduğunun bilincinde olmalarına rağmen hem Aşur'u hem de İhtar'ı çok sık kullanırlar. Kralların yarışlarda, avlanmada ve güreşteki başarıları ilahilerle övülürdü. Mezopotamyalıların güreş, boks ve kemer güreşini bildiklerini ve bu sporları ortaya çıkardıkları veya çok geliştirdiklerini söyleyebiliriz.

Sonuç: Doğu ya da batı, dünyanın her yerindeki insanlar bu efsanevi tanrı ve tanrıçaların sembolik referanslarına inanarak onların etkilerini sosyal hayatlarına yansıtmışlardır. Süper güçleri, tuhaf kaprisleri, intikam alma arzuları ve fiziksel güçlerinin yanı sıra efsanevi hikayeleri de hayatın birçok alanında, hatta sporda bile ilham kaynağı haline gelmiştir. Antik Mezopotamya sanatında mitolojik özelliklere de konu olan sporun güncel yaşamdaki etkileri etraflıca araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Mezopotamya, Mitoloji, Spor, Tanrı.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to investigate the mythological aspect of sports in Ancient Mesopotamia and the reflections of these mythologies and sports on the present day.

Method: This study employs a comprehensive literature review method to examine the influence of Mesopotamian mythology on sports and how these influences are reflected in modern times.

Results: Mythological heroes and creatures have been influential in sports arenas with their speed, strength, invincibility, in short, their superhuman characteristics. In today's social life, there are many references to the ancient gods and goddesses of all ancient religions, as if they were still worshiped. While Mesopotamian gods and goddesses, especially Ishtar, are frequently mentioned in the sports world, Christian teams use both Ashur and Ishtar very often, even though they are aware that they are pagan gods that Islam and Christianity have abandoned. The successes of the kings in races, hunting and wrestling were praised in hymns. We can say that Mesopotamians knew wrestling, boxing and belt wrestling and that they introduced or developed these sports.

Conclusion: East or West, people all over the world believe in the symbolic references of these legendary gods and goddesses and reflect their effects on their social lives. In addition to their superpowers, strange whims, desire for revenge and physical strength, their legendary stories have become a source of inspiration in many areas of life, even sports. The effects of sports, which are also subject to mythological features in ancient Mesopotamian art, on daily life should be thoroughly investigated. **Keywords:** Bibliometric Analysis, Emotional Intelligence, Sports.

Key words: God, Human, Mesopotamia, Mythology, Sports.

GİRİŞ

Spor tarihi araştırmacılarının bazılarına göre tüm eski sporlar ya hayatta kalmak için ya da dini amaçlarla yapılmıştır. Koşu, boks ve okçuluk gibi sporlar insanoğlu tarafından doğaya ve savaşlara karşı hayatta kalmak için yaratılmıştır. Aynı sporlar, ülkenin düşmanlarına karşı savunulması için kullanılan savaş sporlarına dönüştü. Ülkeyi korumak korkulan bir görev olduğundan, eski dinlerde savaş eğitimi ve uygulaması dini ritüeller haline gelmiştir. Antik dinler, doğaüstü niteliklere sahip pek çok tanrıyı kapsadıkları için mit olarak adlandırılmaya başlandı. Ancak tanrılar onlara tapan kültüre büyük ölçüde benzemektedir (Yaroub & Zuhair, 2020).

İnsanların tabiat, tarih ve gelenekler ile ilgili anlattığı masal ve efsaneler mitleri veya mitolojileri oluşturur. Mitoloji bir din veya halkın kültüründe tanrılar, kahramanlar, dünyanın ve insanın yaratılışı ile ilgili tüm sözlü ve yazılı efsane birikimini ele alan çalışmaların bütünü olarak görülür (Mendot vd., 2021). Mezopotamya medeniyetinde Sümerler, Asurlular, Urartular gibi milletler güreş, boks, koşu, avlanma, okçuluk, polo, ragbi sporlarını yaparken bunları mitolojik kahramanlarla da ilişkilendirdiler (Koca & İmamoğlu, 2021: Kyle, 2014).

Mezopotamya dünyanın ilk uygarlıklarından biri olan Babil, Sümer, Asur ve Akad imparatorluklarının beşiğiydi. Bu imparatorlukların, bizim dinlerimiz tarafından pagan olmaya mahkum olan güçlü dini inançları vardı; İslam, Hıristiyanlık ve Yahudilik. Her ne kadar pagan olmaya mahkûm olsalar da, bu dini inançların önde gelen tanrıları ve tanrıçaları bugün hâlâ onurlandırılıyor ve büyük takdir görüyor. Irak sporunda Gılgamış ve Ashur gibi Hıristiyan spor takımı adlarını, İştâr şampiyonluğu, Tummoz şampiyonluğu gibi şampiyonluk adlarını açıkça görmek mümkündür. Uluslararası ölçekte de bu tanrı ve tanrıçalara yoğun bir şekilde atıfta bulunuluyor; 2012 Londra Olimpiyatları, Babil ve Nemrut kulesi gibi Babil'e birçok ima taşıyordu. Birçok kulüp, takım adı ve logo aynı tanrıları, hatta Nemrut gibi tüm dinlerde kötü kabul edilenleri bile taşır. Eski Mezopotamya tanrıları atletik/sportif yetenekleriyle ünlüydü. Aşur bir okçuydu, Nemrut kudretli bir avcıydı, Gılgamış bir güreşçi idi. Mezopotamya mitolojisinde pek çok tanrıça bulunmasına rağmen İştâr diğerlerine göre en öne çıkan figür olarak karşımıza çıkmaktadır (Yaroub & Zuhair, 2020).

Spor faaliyetlerinin kökenlerinin antik çağ kültürlerinde olduğuna dair genel bir kabul vardır. Günümüzdeki Fırat ve Dicle nehri arasında bulunan alan Mezopotamya olarak tanımlanır. Sümerler, Asur ve Babillerin bu alanda milattan önce 4000 yıldan 600'e kadar hüküm sürdükleri belirtilir. Tapınaklarda yapılan festivallerde, Cenaze ve eğlence merasimlerinde spor müsabakalarının da yapıldığı belirtilir. Avlanmanın, boks, güreş, bir çeşit polo, ve rugby sporları yaparken, Senet ve tavlaya benzer masa oyunları oynadılar (Koca & İmamoğlu, 2021).

Sümer dini yaşamının merkezinde yer alan kült şenlikleriyle ilgili bedensel performans örneklerini yaparken mitolojik kahramanlıklara da yer vermişlerdir (Azizbaev vd., 2021). İnsanların antik çağlara dayandırılan mitolojik kabul edebileceğimiz Tanrıları yarıştırmaları, Tanrıların kendi aralarında ve insanlarla mücadeleleri zamanla masal, hikaye veya mitolojik olarak günümüze kadar gelmiştir. İnsanların Tanrıların gücünü yanlarında hissetmeleri, destanlara konu olan düşüncelerin toplumdaki etkilerinden yararlanma gibi nedenlerle kurulan futbol kulüplerinde logo, arma veya sembol seçmelerinde etkisi olmuştur (Arstanbekov vd., 2021).

Bu çalışmanın amacı Antik Mezopotamya'da sporun mitolojik yönü ve bu mitolojilerin sporla birlikte günümüze yansımalarının araştırılmasıdır.

MATERYAL VE METOD

Bu çalışmada, Mezopotamya mitolojisinin spor üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin günümüze yansımalarını incelemek amacıyla kapsamlı bir literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Literatür tarama yöntemi, mevcut bilimsel çalışmaların, kitapların ve diğer akademik kaynakların sistematik olarak incelenmesi ve analiz edilmesi sürecini içermektedir. Bu yöntemin tercih edilme sebebi, konunun geniş bir tarihsel ve kültürel perspektifte ele alınması gerektiği ve mevcut literatürdeki bilgilerin sentezlenmesi yoluyla daha derinlemesine bir anlayışa ulaşılabileceğidir.

Kaynakların Belirlenmesi

Literatür taramasının ilk adımı, çalışmanın kapsamına uygun olan kaynakların belirlenmesidir. Bu kapsamda, aşağıdaki türdeki kaynaklar incelenmiştir:

- ✓ Mezopotamya mitolojisi üzerine yazılmış temel eserler ve arkeolojik bulgular.
- ✓ Eski Mezopotamya'da spor ve fiziksel aktiviteler üzerine yapılan akademik çalışmalar.
- ✓ Mitolojik unsurların sporla ilişkisi üzerine yapılan analizler.
- ✓ Günümüz spor kültüründe Mezopotamya mitolojisinin etkileri ile ilgili modern çalışmalar ve makaleler.

Bu kaynaklar, akademik veri tabanları (JSTOR, Google Scholar, ProQuest vb.), üniversite kütüphaneleri, arkeolojik dergiler ve alanında uzman yazarların kitapları aracılığıyla temin edilmiştir.

Literatürün İncelenmesi ve Analizi

Seçilen kaynaklar, konu başlıklarına göre sınıflandırılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu süreçte:

- ✓ Mitolojik Figürler ve Hikayeler: Mezopotamya mitolojisinde sporla ilişkilendirilebilecek figürler (örneğin, Gilgameş, Enkidu) ve hikayeler (örneğin, kahramanlık öyküleri, tanrılar arası müsabakalar) incelenmiştir.
- ✓ Tarihsel Spor Uygulamaları: Mezopotamya'da sporun nasıl yapıldığına, hangi amaçlarla kullanıldığına ve hangi toplumsal sınıflar tarafından benimsendiğine dair bilgilerin derlenmesi.
- ✓ Günümüze Yansımalar: Mezopotamya mitolojisinin ve eski spor anlayışının günümüz spor kültüründe nasıl yansıdığına dair çalışmalar değerlendirilmiştir.

Verilerin Sentezi ve Sonuçların Çıkarılması

İncelenen literatürden elde edilen veriler, temalar ve başlıklar altında toplanarak sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde, mitolojinin spor üzerindeki tarihsel etkileri ile günümüzde bu etkilerin nasıl devam ettiğine dair karşılaştırmalar yapılmıştır. Ayrıca, mevcut literatürdeki bulguların günümüz spor kültürüne olan etkileri de detaylandırılarak sentezlenmiştir.

Mezopotamya'da Spor Faaliyetlerinin Tarihsel Kökleri:

Bu uygarlık M.Ö. Belki de Mezopotamya, Dicle ve Fırat ülkelerinin coğrafi konumu, toprakların bereketinden ve tarımsal üretimin bolluğundan yararlanmasını sağlayan, Mısır gibi insanlık tarihinde önemli bir yer tutmasını ve en önemli faktörler arasında yer almasını sağlamıştır. Doğuda Hindistan'ı, batıda Suriye ve Mısır'ı, güneyde Arap ülkelerini ve kuzeyde Amena'yı birbirine bağlayan bir ticaret

koridoru olarak kabul edildiğinden, bu refahı sağlayan Medeniyet ve o dönemde bilinen dünyaya dayatması idi (Alwand vd., 2021).

Ur ve Nippur yazıcıları, tanrıça İstar'ın yardımıyla Mezopotamya İmparatorluğu'nu kuran kral Sargon'un saltanatı hakkında tabletler yazmışlardır. Sargon'un, Sümer devletlerinin kahramanları arasında ve Gilgamiş'in soyundan geldiği iddia ediliyordu. Gilgamiş destanında bazı sporlar yer almaktadır (Farzana, 2020).

Mezopotamya uygarlığının spor hareketi tarihi üç ana yönle karakterize edilir:

1-Mesleki oryantasyon: Fiziksel aktivite toprağa hizmet etmek ve onlardan istenen işi yapmak için çiftçilere ve zanaatkarlara ait olduğundan, sportif aktivitenin amacı, yapılan aktivite türü ile yakından ilgilidir.

2-Askeri yönelim: Subaylar, onu Babil toplumu içindeki prestijli konumlarını korumak ve ülkeyi savunmak amacıyla kullandılar.

3-Dini yönelim: Rahipler, müfettişler ve zenginler ise, zihinsel eğitimi ve kutsal nikah ve yılbaşı partilerinde dans etmek gibi dini yönü ağır basan bazı sporları yapmayı tercih ediyorlardı. Tapınaklarda rahipler tarafından yönetilen okullar gibi küçük bir organizasyon aldığı için spor faaliyetine çözümün bir resmini koyabilmek için amacı görmenin yeterli olduğu yerler. Bunun ötesinde eğitim, baba tarafından üstlenilen mesleki eğitim şeklinde yürütülüyor ve savaşçı, askeri planlar ve avcılık sırasında eğitiliyordu. Deneyimli askerler askerleri eğittiği için (oklar, mızraklar) ve diğer av araçlarını kullanarak hayvanları avlamada uzmanlaştı. Soyluların oğulları da oyun oynadılar ve yüzdüler (Al-Saeed, 2010). Askeri hazırlık uğruna fiziksel aktivitenin renklerini oluşturdukları için birçok aktivite eski dini günler ve bayramlarla ilişkilendirildi. Bu bölgenin halkları, güreş gibi sporlar yanında makineler ve silahların kullanımı gibi fiziksel uygunluğun geliştirilmesiyle ilgili fiziksel ve sportif faaliyetlerin renklerini uyguladılar. Avlanma yöntemleri vardı, özellikle aslanları avlamak ve ayrıca boş zamanlarında fiziksel egzersizler, ayrıca balık tutma, yüzme ve bazı su oyunları (Alwand vd., 2021). Gilgamiş efsanesi (efsanevi güreşçi), genel olarak sporun ve özel olarak da güreşin, kutsama noktasına ulaşmış eski Mezopotamya halkı için önemini vurgular. Dini ayinlerin bir ritüeli olarak ve rekabetçi bir spor olarak güreş ile şampiyona arasında, üst sınıf gençlerinin yüzme, fiziksel egzersizler, okçuluk ve binicilik dersleri aldıklarını gösteren kanıtlar bulunmuştur (Farghali, 2018). Resim 1'de II. Aşurnasirpal'i savaş arabasıyla düşman okçularına saldırırken gösteren alçı duvar paneli rölyefi görülmektedir. Atlarının üstünde tanrı Assur'un (aynı zamanda ok atan) amblemi vardır (<https://www.worldhistory.org/image/6299/ashurbanipal>). Resim 2'de bir adam Güneş Tanrısı Şamaş'ın önünde durup dua ediyor. Üst kısımda Mezopotamya tanrılarının sembolleri görülmektedir. Yeni Asur Dönemi, MÖ 8. Yüzyıla tarihlenir (<https://www.worldhistory.org/image/7124/worship>).

Resim 1. Savaş arabasıyla II. Aşurnasirpal (<https://www.worldhistory.org/image>).

Resim 2. Güneş Tanrısı Şamaş ve dua eden adam(Bergamon Müzesi, Berlin), (<https://www.worldhistory.org>).

Mezopotamya Mitolojisinde Tanrılar

Aşur

Aşur, Asur panteonunun baş tanrısıdır. Savaş tanrısı olarak, zırlı, sakallı, kanatlı bir adam olarak, çekilmiş yayını bir güneş diskinin içine fırlatmaya hazır olarak taşıyan bir adam olarak tasvir edilmiştir. Mezopotamya dinlerindeki diğer tanrılardan farklı olarak Aşur'un anne babası, çocukları ve kadın rakibi yoktur. Aşur şehrinin nihai ve tek hükümdarı olarak tasvir edilir. Onun dinine Aşur (Ashur, Anshar), takipçilerine ise Aşurilik adı verilmiştir. Aşur Asur kentinin bulunduğu bölgenin yerel tanrısından Aşur panteonunun en yüce tanrısına

dönüşen Asurluların tanrısıdır (Mark, 2017). Hıristiyanlığın ortaya çıkışından sonra, Asurlular onu kimliklerinin özü olarak görse de, Hıristiyanlık öncesi bu tanrı pagan olarak reddedilmiştir. Bu pagan tanrının sonsuz etkisini kolaylıkla görmek mümkündür: "Suriye'nin kuzeyinde ve Irak'ın kuzeyinde yaşayan Nasturi Hıristiyanlar kendilerine 'Asurlular' diyorlar ve resmi sembolleri de sadece tanrı değil, Aşur olduğuna inandıkları güneş dairesinin içindeki tanrıdır. Bu aynı zamanda kimliklerinin de koruyucusudur". Resmi bayrağında, dünyanın her yerindeki Süryani sporcular onun sembolünü taşıyor ve pek çok sporcuya onun adı veriliyor. Aşur'un sembolünü taşıyan spor kulüplerinin uzun bir listesi vardır. 1916 yılında Kerkük'te kurulan ilk resmi Süryani atletizm kulübü olan Süryani Atletizm Kulübü gibi hepsi Hıristiyan ve Süryani. Kulüpte basketbol gibi birçok spor (voleybol, tenis, hokey, futbol ve çok daha fazlası) kulübü yer alıyor. Adı Al-Ta'amim kulübü olarak değiştirilse de amblemi hala antik tanrı Ashur'u taşıyor. Assyriska BK, merkezli bir futbol kulübünün başka bir örneğidir. Yalnızca İsveç'te ondan fazla Süryani futbol takımı var ve elbette bu takımların ikonografisinde ya Ashur ya da İştâr var. Ayrıca Irak tarihinin en ünlü futbol isimlerinden biri olan merhum Ammo Baba'yı da unutmamak gerekir. Kendisi eski bir oyuncu, antrenör ve Süryani Hıristiyan'dı. Aslında dünyanın her yerinde birçok ünlü Süryani sporcu var; eski Amerikalı tenisçi Andre Agassi, Rusya güreş şampiyonu Mikhail Sado ve Sammy Merza bunlardan biridir (Yaroub & Zuhair 2020).

İştâr

İştâr, Mezopotamya tarihinin en ünlü tanrıçasıdır. Asur ve Babil'in aşk, seks, doğurganlık ve savaş tanrıçasıydı. İnanna dahil pek çok isimle anılmıştır. Esas olarak Irak'ta tapınılmıştır, ancak günümüze kadar Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar ulaşan "İştârizm" adlı bir inanç sistemi vardır. İştâr genellikle çıplak olarak, kendine özgü tacını takan aslanlarıyla tasvir edilir. Kişiliğindeki üç özellik nedeniyle şöhretini kazandı; Aşkın ve özgür cinselliğin tanrısı, savaş tanrıçası, bu nedenle savaşa ve ölüme takıntılıdır ve son olarak her zaman Venüs gezegeniyle ilişkilendirilir ve sabah ve akşam yıldızı lakabıyla anılır. İştâr'ın sekiz köşeli yıldızı, ışınları olsun veya olmasın, birçok kişi tarafından savaş sırasında korumayı temsil etmek üzere tasvir edilmiştir. Bu nedenle onun yıldızını batı dünyasındaki kolluk kuvvetleri rozetlerinde görebilirsiniz. Işınlı yıldızı, değiştirilene kadar Irak'ın resmi bayrağıydı. Ancak Asurluların ve Keldanilerin modern resmi bayrakları onun yıldızını taşıyor. İştâr ismi Irak'ta hem kadınlar hem de ürünler ve medya açısından çok popüler; İştâr İşbirliği'ni yayınlıyor. Birçok kadın sporcuya tanrıça İştâr'dan sonra İştâr adı verilmektedir. İştâr Azzawi. Ishtar profesyonel bir jiu-jitsu dövüşçüsüdür. Kadın voleybolu için Ishtar şampiyonası, amigoluk için Ishtar Uluslararası şampiyonası ve Ishtar United FC gibi birçok spor şampiyonasına Ishtar denir. İştâr, kutsal fuhuş kavramını yaratan tanrıçaydı. Bu nedenle İncil'de ona Harlotların annesi ve bazen de Babil'in fahişesi denir. Hem Yahudilikte hem de Hıristiyanlıkta İştâr, kehanetlerde belirtildiği gibi kıyamette tamamlayıcı bir rol oynar. Komplex teorisyenlerine göre, Amerika'yı kuran Masonlar cinsel özgürlük tanrıçasına tapıyorlar, İştâr onun mimarisinde birçok simgesiyle birlikte bulunuyor. İştâr'ın en çok tartışılan simgelerinden biri de, bir mason tarafından tanrıça İştâr şeklinde tasarlanan ve onun tacıyla tasvir edilen Özgürlük Heykeli'dir. Eğer bu teori doğruysa, özgürlüğün sembolünü taşıyan birçok Amerikan spor kulübü aslında İştâr'ın sembolünü taşıyor demektir (Yaroub & Zuhair, 2020).

Nemrut

Nemrut, Aşur ya da İştâr gibi bir tanrı değildi. O, Nuh'un soyundan gelen bir kraldı ve İncil'de kudretli avcı olarak tarif ediliyordu. Meydan okuma kulesiyle ünlüdür (Babil Kulesi). Hıristiyanlıkta, İslam'da ve Yahudilikte kınanmıştır. Ancak sporun hemen hemen her yerinde bu Deccal'in adını açıkça görmek mümkündür. İsrail'de bir Nemrut Şehri ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Nemrut adında bir kasaba vardır. Nimrod Tishman ve Nimrod Mashiah gibi birçok ünlü profesyonel sporcuya Nemrut adı verilmiştir; her ikisi de İsraili profesyonel sporculardır: Tishman bir basketbolcudur ve Mashiah bir rüzgar sörfçüdür. Nemrut maskot olarak kullanıldı (Yaroub & Zuhair, 2020).

“Mezopotamya tanrıları yalnızca Mezopotamya tanrıları değildi.”

Spor dünyasının Babil gibi antik kentleri de şöhretten payına düşeni aldı. Babil aynı zamanda sporda da yoğun bir şekilde meydan okumanın, yolsuzluğun ve kötülüğün sembolü olarak anılır. Güreşte "uyuşturucu, seks, ölüm ve skandal"ı belgeleyen Babylon serisinin bir parçası olan Wrestling Babylon gibi spor dünyasındaki yolsuzlukları belgelemeye yönelik yayın dizileri ve TV kanalları bulunabilir. Boks Babil (1991), Babil Mahkemeleri (1995), Futbol Babil (1991), vb. New York'ta ve Amerika'nın diğer bölgelerinde, antik Babil kentinden sonra Babylon adında bir kasaba vardır ve kendi spor kulüpleri ve spor ürünleri vardır. İlk bakışta tarihimizin batı dünyası tarafından bilinmesi şaşırtıcı görünebilir. Ancak daha derin araştırıldığında bu tarihin bizden çok onların tarihi olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Hem Yahudilikte hem de Hıristiyanlıkta bu şehirler ve antik tanrılar büyük rol oynamış ve kutsal kitaplarda adı geçmektedir. İncil'e göre Babil, Hz. Nuh'un soyundan biri tarafından kurulmuş; Şinar şehrini kuran ve Tanrı'ya ulaşmak için bir kule diken Nemrut olarak bilinir. Böylece Deccal'in doğduğu yer ve kehanetlere göre kıyametin Babil'de de başlayacağını söylenmiş ve sonsuz "kötülüğün ve meydan okumanın" sembolü haline gelmiştir. Talmud'da "Babil, kutsal toprakları Yahuda'dan gelen Yahudi diasporasının merkezidir." Babil'in büyük krallarından Nebukadnetsar, Yerusâlim şehrini ele geçirdi ve onu tüm tapınaklarıyla birlikte yakarak yok etti. Dolayısıyla Yahudilikte Babil aynı zamanda kötülüğün ve adaletsizliğin de sembolüdür (Yaroub & Zuhair, 2020).

Mezopotamya Halkı Yaşamı

Mezopotamya halkı, insanın sivil hayata ve ilerlemeye yönelmesi ve eskilerin şafağında bilime, bilgiye, ahlaka, güzelliğe dayanan medeniyetlerinin doğuşundan sonra birbirini izleyen uygarlıklarda izlerini bırakan çeşitli fiziksel ve sportif faaliyetler gerçekleştirdiler. Toplumun sanat, resim ve heykel alanında ulaştığı ilerleme, bu medeniyetin sakinlerinin çeşitli sporları icra ettiğini gösteren net izler bırakmıştır. Kadim insan mağara duvarlarına avladığı yabani boğalar, keçiler, atlar, kuşlar ve aslanlar dahil olmak üzere çeşitli hayvan türlerinin çizimlerini bıraktı ve bu sayede o, hayvan derisini yüzüyordu. Yırtıcı hayvanlara karşı kendini savunmadaki önemine ek olarak ateşi keşfettikten sonra onları avlar ve yemek için onları keser veya ızgara yaparlardı. Hayvanların evcilleştirilmesi, özellikle Orta Taş Devri'nden beri insana eşlik eden ve onunla karşılıklı yarar ilişkisine dayanan köpeğin evcilleştirilmesi, keskin işitme ve koku alma duyusu sayesinde köpeğin avlanma ve uyanıklık

izlerini takip etmesine yardımcı oldu. Sahibi düşmanın yaklaşmasına karşılık verdi ve sahibi avdan arta kalan yiyeceklerle onu ödüllendirdi (Al Dabbagh, 1975).

Spor Faaliyetlerinin Türleri

Arkeolojik keşifler, tarihsel çağın başında "Sümerler" arasında yüksek bir matematik kültürünün olduğunu göstermektedir. "Ur'da kazı yapan Profesör "yünlü hayvan, koyun vs" iskeletleri buldu. Partilerde, festivallerde ve spor oyunlarında ve savaşlarda kullanılan savaş arabaları ve boğa yapılarının yanı sıra erkek ve kadınların mayetinin üyeleri için, sahiplerinin yanında bardaklar bulunmuştur. İkinci Sümer hanedanlarının "MÖ 3000" şafağına kadar uzanan, güreş ve boks sahnelerinin oyulduğu silindir mühürler şeklinde tarihsel kanıtlar vardır. Tarihçi Profesör Joseph Klima, 1963 yılında Prag'da, Mezopotamya halkları için güreş ve boksun büyük önem taşıdığını, güreş ve boksun ilk ilgilenenlerin Sümerler olduğunu, kazıcıların M.Ö. 4450'ye kadar uzanan antik eserleri keşfettiğini belirtiyor. Üzerine M. güreş sahneleri ve müzikleri kazınmıştı. Bu Sümer dikilitaşı, Sümerlerin güreşte davul kullandığını kanıtlayan antik dünyadaki ilk ve en eski izdir. Profesör "Frentisch Kratke" Prag 1964, Sümerlerin ve Mezopotamya halklarının çoğunun güreş ve diğer sporlara olan ilgisine işaret etmiştir (Alwand vd., 2021).

1-Avcılık

Okla Avlanma: Okla avlanmanın eski Iraklılar için özel bir kutsallığı olduğunu ve o dönemde tanrıların avcıyı ok ve yayı vererek kutsadığını belirtmekte fayda vardır. Bu durum silindir mühürlerdeki bazı sahnelerle doğrulanıyor. MÖ 1. binyıla kadar tanrıça İştar'ın onuruna balıkçıya yayı sunma ritüeli vardır.

Aslan Avları: Aslan avının Mezopotamya'da özel bir önem kazandığı bir uygulama olduğu ve eski Mezopotamya halkı düşüncesinde aslanların, kralın kontrol etmesi gereken doğadaki vahşi gücü temsil ettiği için, avlanma yalnızca krallarla sınırlıydı. Eski Mezopotamya günlük yaşamında aslanların ortaya çıkışına ilişkin ilk belgeleme küçük bir arkeolojik alan olan Warka'da (Uruk kenti) hanedan öncesi döneme aittir. Genellikle MÖ 3100 ile 2900 yılları arasına tarihlenir. Aslanlardan yapılmış av dikilitaşında temsil edilen Kış şehrinin kuzeydoğusunda idi. MÖ 3. binyıla kadar uzanan ve şu anda Irak Müzesi'nde korunan siyah bazalt taşından, taneli bir yüzeye sahiptir (Alwand vd., 2021).

2-Yüzme

Babil anıtlarında bulunan önemsiz yazıtlar ve Asur uygarlığına ait anıtların duvarlarındaki çizimler de dahil olmak üzere dünyanın bazı yerlerinde bulunan antik anıtlarda yapılan kazılar, insanın yüzmeyi bildiğini ve uyguladığını göstermektedir. Yeryüzündeki varlığının başlangıcı ve yüzen adamı tasvir eden bir tablet bulundu. 6000 yıldan daha uzun bir süre önceki Babil anıtlarından birinde ve Truva atının 5000 yıl önceki duvarlarındaki yazıtlarda, bu adamın yüzme becerisi bilgisi, yırtıcılardan kaçmak da dahil olmak üzere birçok nedene atfedilir. Bu nedenler arasında volkanlar ve depremler gibi doğal afetler veya hayatta kalmasını sürdürmek için avlanma amaçları da sayılabilir. Sonra eğlence ve dinlenme için, yani insanın yüzmeyi binlerce yıldır bildiği ve insanın ilk ortadan kaldırdığı fiziksel

aktivitelerden biri olduğu sonucuna varabiliriz (Hamoudi, 2019). Mezopotamyalı insan için tek sığınak toprak değildi, ama su, yerdeki tehlikeyi sezerken güvenlik yeri idi ve Mezopotamya'daki su bolluğunun onlara dalış yapmak ve onlara hakim olmak için yüzmek ve yüzme öğrenmek fırsatı sağladığına şüphe yoktur. Avcılar için olduğu kadar askerler için de su altında silah taşımak zorunda oldukları zamanlar için su gerekliydi (Khalil,2011). O çağda egemenlik, insanın hayatta kalmak için kullandığı fiziksel gücü ve orman kanunu en güçlünün hayatta kalması olduğundan, bazı kaynaklar tarih öncesi insanın bir ağaç gövdesine bağlı suyu önünden bir tür dirençle geçtiğini varsaydı. Ayaklarıyla yürümek ya da koşmak, bu da onu kendine geri getiriyordu. Su kendine güven veriyor ve kişi örneğin yırtıcı hayvandan uzaklaştığında önünde bir su birikintisi ve yırtıcı hayvandan başka bir şey bulamıyor. İnsanlar ağaç gövdesinde, başını suyun üzerinde tutmak için kollarını şiddetli bir şekilde hareket ettirmeye zorladı ve böylece yüzme doğdu (Bagfoul, 2009). Yüzme nehirlerde yapılırdı ve o zamanlar bile askeri bir spordu, askerler nehirleri geçmek için bazen hayvan derileri kullanırlardı ve eski resimlerden birinde tasvir edildiği gibi Asurbanipal kralı gibi liderler tarafından uygulanırdı. Mezopotamya topraklarının doğası ve güney Irak'ta taşan iki büyük nehir olan Dicle ve Fırat'ın varlığı gibi, tüm bunlar yüzme pratiği için bir faktör ve bir sebepti. Şişirilebilir çantaya tırmanır ve her biri onu göğsünün altına yerleştirir ve sol elinde çantanın başlarından biri tutulur ve sağ elini kürek gibi kullanarak istenilen yönde hareket yapar (Alwand vd., 2021).

3- Top Oyunları

M.Ö. 2600 yıllarında Uruk'ta Kral (Gılgamış) döneminde evlilik törenleri ile oynanan top ve sopa oyunu bir Sümer-Akad oyunu olarak biliniyordu. At yerine başka adamlar ve Gılgamış Destanı, o sporu oynayarak bitmeyen yarışmalarla gençleri yorarak tebaasına zulmettiğini belirtiyordu. Bazı tarihçiler, Iraklı uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından 1977'de Afak yakınlarındaki (Nafar) şehrinde Qadisiyah Valiliği'ne (Diwaniyah) keşfedilen değerli ve önemli bir arkeolojik levhaya dayanarak onu ilk çalanların Mezopotamyalılar olduğunu iddia ediyor. Tablodaki görüntü bir kişinin bacakları ve ayaklarının önünde insan ayağına kıyasla normal büyüklükte bir top ve kişinin topa vurmaya hazırlandığını düşündürecek şekilde hareket halinde olmasıdır. Tüm tarihsel keşifler, bu heyecan verici Irak keşfini pekiştiriyor. (Nafar)'da bulunan arkeolojik tablo, oyunun eski Irak'ta var olduğunu ve oyunu ilk kez Iraklıların oynadığını kanıtıyor. Binlerce yıl önce Mezopotamya uygarlığının karşılıklı ticari ilişkiler yoluyla diğer halklara ve uygarlıklara yayılması ve Mezopotamya uygarlığı ile Çin uygarlığı arasında iyi ilişkilerin hüküm sürmesi ile Çinliler de dahil olmak üzere oyunu Mezopotamyalılardan alıp geliştirmişlerdir. Sporun kuralları ve dini ritüelleri bunun kanıtı olabilir. Çin'de futbolla ilgili en eski belgenin MÖ 1150 yılına kadar uzanmasıdır. Buradan, Irak belgesinin Çin belgesinden çok daha eski olduğu açıktır (Alwand vd., 2021).

4- Binicilik

Ur'un üçüncü hanedanlığı döneminde atların ilk ortaya çıkışı, MÖ 2050 civarında Ur hanedanının ikinci kralı olan Kral Şulgi döneminde olmuştur. Çünkü az sayıda yanıt vermelerine rağmen, bu metinler şunu açıkça ortaya koymaktadır: Atlar, insanların bakımına

verilmiş, bu insanlar atları tahılla aşlamış, kıtlığı ve önemi nedeniyle, cinsiyeti ve yaşı bazı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Bazı araştırmacılar, atların ve onların eski Mezopotamya'da doğrulanmış kullanımlarının, sırtlarında şövalyeler olan atların görüntülerinin net olduğu bir dizi kil kalıbında gösterdiğine inanıyor. Binmek için evcilleştirilmiş hayvanlar olarak kullanıldılar. Ur sancağı, atların çektiği bir askeri arabanın ilk görünüşünü kaydetti. Bu resimlerin tarihi nereye uzandığı bilinmiyor. Ur'un üçüncü hanedanının sonu ile Isin Larsa dönemi ve eski Babil döneminin başlangıcı arasında, çoğu orta ve güney Irak şehirlerinden geldi (Alwand vd., 2021). Ur hanedanı kralı Şulgi'nin, atletizm konusunda yetenekli olduğu ileri sürülür (Öz, 2016).

5- Boks

Kazılar, Sümerlerin boksla uğraştığını ve o dönemde boks tarihindeki en eski eldiveni kullandıklarını kanıtlamıştır. 2050 yıllarında Sümer döneminde güreş ve boksun inşinin başlangıcını temsil eden silindirik bir mühür Tell'te (Harmal) bulundu. MÖ 2000-1750 civarında olduğu tahmin edilen ve bir boks sahnesini temsil eden Babil dönemine tarihlenen bir çanak çömlek figürü de bulundu. Hayatta kalma mekanizması ve ilkel dayağın doğasının nasıl olup da özel ekipman kullanılan ve evrilen herhangi bir sporun gelişmesiyle avcılık ve savaştaki eğitim faaliyetlerine ve daha sonra "boks" gibi organize bir spora dönüşebileceğini hayal edebiliyoruz. Zaman içinde eskilerin bıraktığı edebi ve arkeolojik kanıtlar, çağlarda boks hakkında birçok ayrıntı sağladığından, bu sanat resmi, eski çağlarda boksun en eski resimlerinden biridir. Şimdi Irak'ta bulunan Tel Asmar, Ashnona'da bulunan kilden yapılmış bu duvar resminde ortaya çıktı. Bunun tarihi Duvar resmi, MÖ üçüncü veya ikinci binyılın başlarına kadar uzanır ve boks, eski bir kendini savunma sanatı ve yumruk atmada güç ve beceri, saldırı ve savunmada zeka gerektiren bir spor olarak bilinir. Boks insanlığın gelişyle birlikte ortaya çıktığı gibi, sanatın gücü yendiği bir spordu. İlk insan daha hayatının başında yürümeyi ve koşmayı öğrendi. İnsanın doğal savunma içgüdüğü sırasında, ilkel silahı keşfetmeden önce kendini savunmak için ellerine ve yumruklarına ihtiyacı vardı (Alwand vd., 2021: Farghali, 2018).

Resim 3. Güreşçiler: MÖ. 2600 yılları (Irak Bağdat Müzesi)

Resim 3 avret yerlerini kapatanlar dışında yarı çıplak iki erkekten oluşmaktadır. Vücutlarında yumuşak bir malzemeyle doldurulmuş kalın bir ip ve iki bacak arasında bir geçitten başka bir şey yoktur ve vücut bununla gevşek bir şekilde bağlanmıştır. Bu kemer, inişin başlangıcında şiddetli çekişe dayanması için deriden yapılmıştır. (Diyala Valiliği) Tal (Agrib) ve Khafaji bölgeleri arasında bulundu. Güreşçilerin her birinin başının üzerinde, ağzı yukarı bakan bir kap görüyoruz, burada güreşçilerin konumu ve başın dikilmesi, her birinin mümkün olduğu kadar yönünü değiştirdiğini gösteriyor, kabını tıpkı onları tutarken başının üzerinde tutuyor. Her ikisi de, her birinin diğerinin dengesinin bozularak kendi gemisini düşürmesini engellediğini gösterir. Pehlivanların güreşle uğraştığına bizi inandıran da budur. Uygulaması ve yasaları bakımından, diğer eserlerde bildiğimiz saf güreşten farklıdır. İki pehlivan, galip gelenin rakibini kemerden alıp yere fırlattığı kemer savaşında antrenman yapmış, her ikisinin de ayakları yere çivilenmiş, böylece büyük kuvvetlerle pehlivan yere dikilmiş, sırtının düzlüğünü korumanın yanı sıra vücudunu dengeleyebilir. Her birinin omuzlarında başlarının birbirine değmesi ve mükemmellik için her birinin ellerinin birbirinin kemerine yapışmasına ek olarak, vücutlarının öne doğru itildiğini fark ediyoruz, bu da onlara daha fazla denge sağlıyor. Başını kaldırıp yere fırlatmak güreşçi için fiziksel güç gerektirir. Vücutlarının ayrıntılarını genellikle el ve bacak kaslarından görürüz. Büyük bir fiziksel güce sahiptirler. Vahşi hayvanlarla büyütüldüler. Ayrıntılı sahne, bu tür spor aktivitelerinin bu tür dramatik parçaları dinamik olarak yapan işçiler için yaygın ve tapınağa sunulan hediyeler tanıdık olduğunu gösteriyor. Bu kafaya takıldı. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, eski Mezopotamya 'ta spor pratiği, özellikle oyun (güreş), bir takım dini ritüeller, doğurganlık ve erkeklik ile ilgiliydi ve insanlar arasında prestijli bir konuma sahipti. İzleyiciler tarafından sevilirdi çünkü o dönemde yaşadığı hayatın koşullarıyla yüzleşebilmesi için ahlaki bir amaç ile kişiye güç verir ve artırırdı. Bu tür sanatsal sahnelerin temsil ettiği dini bir kutlamadır ve güreş onun ritüellerinden biridir (Alwand vd., 2021).

Resim 4. Güreşçiler: MÖ. 3000-2340 yılları (Irak Bağdat Müzesi)

Resim 4'de sanat eseri, güreş arenasına benzer bir yerde altı kişiden oluşan tapınakta (Ninto) (Khafaji) bulunan bir adak resmini temsil ediyor. Burada güreşçilerden her ikisi de

farklı hareketler yapıyor. Bu sanat eseri Kish dönemine kadar uzanıyor. Sporcuların hareketleri, farklı durumlarda belirgindi; sağdaki ilk sahne, atletleri fırlatmak için birbirlerine bakan ve birbirlerini kollarından tutan sporcuları gösteriyor. Her biri hareketlerini kısıtlamaya ve her birinin zayıf yönlerini keşfetmeye yol açtığı için bu sahne diğer iki sahneden daha güçlüdür. Önceki iki sahnede ise bazı güreşçilerin orta eğriliğini fark ediyoruz, bu da bir güreşçinin sonunu veya içlerinden birinin zaferini gösteriyor. Soldaki sahneye gelince, rakiplerden biri belirebilir ve diğerinin bacağına arkadan yakalayıp yere indirmek için sert bir yumruk atmış olabilir, burada hareketleri, darbeleri ve yapılan yumrukları fark ediyoruz. Spordaki (judo) el vuruşlarına benzer olabilir. Bu tekniğe (Kata-Juruma) denir ve Japon güreşinde bulunan (Karate) egzersizlerinde ve dövüş sanatlarında kullanılan bireysel bir eğitim sistemi anlamına gelir. Güreşi temsil eden sanat eseri, dikey, eğimli ve yatay eksenlerin konumunda temsil edilen, insanların birbirleriyle olan konumu, boyutu ve ilişkisi üzerinde görüldüğü için mutlak soyutlama sanatı ile karakterize edilmiştir. Maça gelince, her iki oyuncu da, oyuncuyu yere düşmesi durumunda kaybeden olarak kabul eden oyunun yasasına uygun olarak, dövüş sırasında diğerini yere düşürmeye çalışabilir (Alwand vd., 2021).

Resim 5. Boks: MÖ 2. Binyıl (Paris, Louvre Müzesi)

Resim 5 dövüş sırasında bir pozisyonda, sakallı ve spor ceketli iki rakip boksörü temsil ediyor ve boks için sağ ve sol kollarını benzer bir pozisyonda ortaya paralel olarak birbirine kavuşturmuş, her biri, kendini savunmaya veya rakibine saldırgan bir darbe indirmeye hazır olma durumundadır. Boksörlerin ellerine giyilen spor eldivenleri yoktur. Ancak aynı anda bileklerine yerleştirilmiş bir kayış görürüz ve onlar dize ulaşan pantolonlar giymektedirler. Boksun pozisyonunun günümüzde boksörlerin ve antrenörlerin aldığı pozisyona çok benzediğini görüyoruz ve bu durum eski Mezopotamya halkının oyuna olan ilgisini ve tarihi derinliğini göstermesinin yanı sıra vücut detaylarını öne çıkarmak, el ve bacak kaslarının sportif yeteneklerin ve fiziksel gücün önemini gösterdiği yerdir. Bu detaylar, iki boksörün

müsabaka öncesi spor antrenmanına tabi tutulduğunu, yani boksörün rakibinin karşısına tüm gücü, azmi ve hızıyla çıkabilmesi için yaptığı egzersizlerle vücudunun kaslarını geliştirmeye başladığını gösteriyor. Hareket, esneklik ve bir yandan bununla yüzleşmek, diğer yandan kendini savunmak ve kondisyon geliştirmek için büyük ölçüde cesaret ve kararlılık içinde yaşadığı hayatın tehlikeleriyle yüzleşebilmek için, Boks eski Mezopotamyalı insan için savunma araçlarından biri olduğundan, gücünü ve güvenliğini korumanın yollarını bulur. Mezopotamya halkının kullandığı ve özel önem verdiği ikili savunma yöntemlerinden biri, kendine has kuralları, sistemleri ve kıyafetleri olan bir organizasyon haline geldi. O zamanlar boks oyununda (müzik) kullanılıyordu. Boksörlerin hareketlerini zamanlamak, şevklerini artırmak ve seyircilere bir zevk ve neşe hali katmak için davul, zil ve benzeri aletler kullanıldı (Alwand vd., 2021).

Günümüzdeki bazı sporların ilk olarak Sümer Medeniyeti sırasında ortaya çıktığı ve diğer medeniyetlere aktarılarak günümüze kadar geldiği düşünülmektedir.

Eski Mezopotamya sanatçının Resim 1'deki gibi spor konularına olan ilgisi, antik Irak tarihi boyunca kral mezarlarından, saraylardan ve tapınaklardan birçok sahnede bunu vurgulamış, bu da sporun halka açık ve özel sektör için önemini kanıtlamaktadır. Eski Mezopotamya sanatının durağan ve hareket etmeyen bir sanat olmadığı vurgulanması görülür. Araştırma ve çalışma yoluyla araştırmacı, antik çağlardan beri tarih boyunca eski Mezopotamya sanatının duvar resimlerinde spor hareketinin kapsamını, gücünü ve zenginliğini doğrular. Sanatla ilgilenen öğrenciler için antik kültürel mirası incelemenin ve uygulamanın önemini gösterebilir. Eski spor sahneleri, sahnelerin çoğunun farklı durumlarda, özellikle de resimlerdeki gibi sporcuların hareketlerinde çeşitlilik olduğunu gösterdiğini doğrular (Alwand vd., 2021).

Sonuçlar

Mitolojik kahraman ve yaratıklar, hızları, güçleri, yenilmezlikleri kısaca insanüstü özellikleriyle spor arenasında etkili olmuştur. Spor sahneleri fikrini temsil eden kurgular, sanat yapıtlarının çeşitliliği ile çeşitlendi ve yapısal çeşitlilik, formüle edilecek fikrin içeriğini tercüme eden estetik bir görünüme sahipti. Çatışma fikrinin spor sahneleri aracılığıyla temsili, olayların hayali tasviri ile biçimlerin gerçekçi uygulaması ve inşanın örgütsel temellerinin estetiği arasındaki evlilik yoluyla elde edilir. Spor sahneleri fikrini tercüme eden tüm idam sahneleri, eski Mezopotamya insanının eski olayları için bir tarihsel ve belgesel yapısında idi (Alwand vd., 2021). Araştırmacılar, tüm eski dinlerin antik tanrı ve tanrıçalarına sanki hâlâ tapınılıyormuşçasına çok sayıda gönderme olduğu sonucuna vardı. Medya ve Sosyal medya, bu eski dinlerin ve sembollerinin yayılmasında, insanların her zaman onlarla ilgilenmesini ve çoğu durumda onlardan etkilenmesini sağlamakta büyük bir rol oynamaktadır. Mezopotamya tanrı ve tanrıçalarından özellikle İştâr'a spor dünyasında çokça değinilirken, Hıristiyan takımları, İslam'ın ve Hıristiyanlığın vazgeçtiği pagan tanrılar olduğunun bilincinde olmalarına rağmen hem Aşur'u hem de İştâr'ı çok sık kullanıyorlar. Uluslararası düzeyde Nemrut, İsrail spor takımları ve bireyleri tarafından sıklıkla anılıyor. Doğu ya da Batı, dünyanın her yerindeki insanlar bu efsanevi tanrı ve tanrıçaların sembolik referanslarına inanırlar. Süper güçleri, tuhaf kaprisleri, intikam alma arzuları ve fiziksel

güçlerinin yanı sıra efsanevi hikayeleri de hayatın birçok alanında, hatta sporda bile ilham kaynağı haline gelmiştir. Mezopotamya uygarlıklarının kralları gösterişli performanslarını sergilediler ve kendilerinin mücadelelerini tasvir ettirdiler (Kyle,2014). Kralların yarışlarda, avlanmada ve güreşteki başarıları ilahilerle övülürdü. Mezopotamyalıların güreş, boks ve kemer güreşini bildiklerini ve bu sporları ortaya çıkardıkları veya çok geliştirdiklerini söyleyebiliriz.

Öneriler

Mezopotamya sanatının gelişmesiyle ilgili olarak haftalık, aylık veya üç ayda bir özel yayınlar (dergiler, süreli yayınlar, gazeteler) yayınlanmalıdır. Çağdaş Mezopotamya sanatçısına spor sahneleri ve diğer sanat eserleri ile ilgili eski sanat eserleri hakkında bilgiler verilmelidir. Bu konularda araştırma yapacak kişilere yeterli kaynak sağlanmalıdır. Eski Mezopotamya sanatının tüm dönemlerindeki duvar resimleri hakkında bilgi edinmek ve bunları medya ve iletişim araçları aracılığıyla korumak ve bakımını yapmak ve heykeltıraş ve arkeolog uzmanları tarafından yorum yapmak için kültürel ve sanatsal farkındalık yaratılmalıdır. Spor sahnelerinin heykelleri ile Nil ülkeleri, Yunanlılar ve Romalıların heykelleri arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapılmalıdır. Çağdaş spor sahneleri heykelleri ile çağdaş Batı heykelleri arasında da karşılaştırmalı çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Al-Dabbagh, T. (1975). *The Agricultural Revolution and the First Villages*, Volume 1, Dar Al-Hurriya for Printing, Baghdad, p. 114.
- Al-Saeed, Y. (2010). The Evolution of Sports Physical Activity in Antiquity, *Journal, University of Larbi Ben M'hidi, Al-Tahadi Journal*, No. 2, p. 102-105.
- Alwand, A.S.A., & Ai-Safar E.M.I. (2021). Examples of sports scenes in the ancient civilization of Iraq, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*,12(7); 5396 – 5409.
- Arstanbekov, S., Öztürk, O., & İmamoğlu, O. (2021). The Effects of Mythological Thoughts on the Logo and Symbol Selection of Today's Football Clubs, *10 International Turkish Folks Traditional Sports Games Symposium Poceding Book*, (Editor: Kayrat Belek -Mehmet Türkmen- Adem Kaya), 211-216, Bishkek.
- Azizbaev, S., Türkmen, L., & İmamoğlu, O. (2021). Reflections on Sport in Mesopotamia and Wrestling in the Epic of Gilgamesh, *10 International Turkish Folks Traditional Sports Games Symposium Poceding Book*, (Editor: Kayrat Belek -Mehmet Türkmen- Adem Kaya),204-210, Bishkek.
- Bagfoul, J. (2009). *Inclusion of learning to swim in the curriculum of physical education and sports in the primary stage*, Algeria, p. 30.
- Farzana, F. (2020). Historical and Cultural Hegemony in The Epic of Gilgamesh, *Journal of Information and Computational Science*, Volume 13 Issue 3;146-150.
- Farghali A. A. (2018). The Philosophy and History of Physical Education, *National Records House*, Assiut University,, p. 39.
- Hamoudi, M.İ. & others (2019) Swimming skills, first edition, *Dar Al-Diaa for printing, Baghdad*, , p. 13.
- Khalil, İ. İ. (2011). Elements of physical fitness and skill in the Epic of Gilgamesh, *Journal of Physical Education Sciences*, No. 1, 87-88.
- Koca, F., & İmamoğlu, O. (2021). Antik Mezopotamya'da Spor, Sh.175-197, *Spor ve Bilim 6*, (Editör: Yalçın Tükel-Davut Atılğan), Gece Kitaplığı, www.gecekitapligi.com
- Kyle, D.G. (2014). Sport and Spectacle in the Ancient World, John Wiley & Sons, Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester, *West Sussex*.sh 24-44
- Mark, Joshua J. (2017). "Aşur (tanrı)." (Çeviri Burak Yıldız), *World History Encyclopedia*. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-269/asur-tanr/>, İnternet erişimi 14 Şub 2024.
- Mendot, İ.E-O., Şener, O.A., & İmamoğlu, O. (2021). Sports and Its Reflections in Greek Mythology, *10 International Turkish Folks Traditional Sports Games Symposium Poceding Book*, (Editor: Kayrat Belek -Mehmet Türkmen- Adem Kaya), 160-166, Bishkek

- Öz, E. (2016). Yazılı Kaynaklar ve Arkeolojik Buluntular Işığında, Mezopotamya'nın Erken Dönemlerinden Yeni Asur Devri Sonuna Kadar Kralların Av Faaliyetleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 45 , p. 143-158,
- Yaroub, A., & Zuhair, M. (2020). Allusions To Mesopotamian and Greek Mythologies in Modern Sports. *Annals of the Faculty of Arts*, Ain Shams University, 48(8), 660-675.
- <https://www.worldhistory.org/image/6299/ashurbanipal-ii-attacking-enemy-archers>
- <https://www.worldhistory.org/image/7124/worship-scene-from-assur/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Jemdet_Nasr_period